

0335CH11

तपाईंले पानी जम्मा गर्न भाँडा देखेको वा प्रयोग गरेको हुनुपर्छ।
तपाईंले घर र वरपर खुत्रुके (पिगी बैंक), बर्डबाथ, कप (कुल्हड) र
यस्तै धेरै चीजहरू पनि देख्नुभएको छ।

के तपाईंले कहिल्यै सोच्नुभएको छ?

- यो वस्तुहरू के बाट बनेका हुन् ?
- यो वस्तुहरूलाई कसले र कसरी बनाएको छ?

कुम्हारको परिवार

समुन्द्रको किनारमा रहेको एउटा शहरमा मिनीले आफ्नो अप्पोप्पन (हजुरबुबा) लाई भाँडा बनाउँदै गरेको देखिन्। उहाँले माटो लिनुहुन्थ्यो र यसलाई भिजाउनु हुन्थ्यो। उहाँले आफूलाई आवश्यक गाढापन बनाउन पर्याप्त पानी थप्नुहुने थियो। त्यसपछि तिनले त्यसलाई राम्ररी ढलुभयो। माटो धेरै पानी वा धेरै सुक्खा नहुनुहोस्, त्यसलाई चिल्लो जस्तो बनाएर मिलाउनुभयो। अन्त्यमा, उहाँले माटोलाई एक ढुंगाको चक्कुमा राख्नुभयो र यसलाई घुमाएर आकार दिनुभयो।

जब भाँडाहरू सुकाइन्, अम्मू (आमा) ले तिनीहरूलाई एउटा ठूलो चुल्होभित्र बलिरहेको तातो आगोमा सारिन्। कुमालेको चुल्होलाई 'भट्टी' भनिन्छ। यो आगोले भाँडालाई पकाउँथ्यो। त्यसपछि भाँडो प्रयोगका लागि तयार हुन थियो। अप्पोप्पन, अम्मू र परिवारका अन्य

सदस्यहरूले केही भाँडाहरूमा केही ढाँचाहरू बनाए ताकि भाँडाहरू अझ सुन्दर देखिन्छन्।

छलफल गर्नुहोस्

- गमलाहरू केका लागि प्रयोग गरिन्छ?
- कुम्हारहरूले अरू कस्ता प्रकारका चीजहरू बनाउँदछन्?
- भाँडो लाई भट्टीमा किन पकाइन्छ?

गतिविधि १

- आफ्नो आमाबाबु वा परिवारमा वृद्धहरूसँग आफ्नो छिमेकमा कुम्हारलाई भेट्न जानुहोस्।
- कुम्हारले ढुङ्गाको पाङ्ग्रा वा कुम्हारको पाङ्ग्रामा कसरी काम गर्छ, हेर्नुहोस्।
- के तपाईंले सोच्नुभएको छ कि कताई पाङ्ग्रामा माटोले कसरी सुन्दर आकार लिन्छ?
- कुम्हारले बनाएको कुन-कुन सामान तपाईं घरमा प्रयोग गर्नुहुन्छ?
- तल दिइएको बाकसमा कुम्हारको ठाउँमा तपाईंले देखेका केही उत्पादनहरू कोर्नुहोस्।

कुम्हारको पाङ्ग्रा चलाउन मिनी सानै थिइन्। तर तिनले आफ्ना हजुरबुबालाई भाँडामा नमुना बनाउन र रङ लगाउन सहायता गरिन्। उनको मनपर्ने माटोको वस्तु उनको पिगी बैंक थियो। उनी यसमा सुन्दर ढाँचाहरू सिर्जना गर्न मन पराउँथिन्। त्यसपछि उनले पैसा बचत गर्न यसको प्रयोग गरिन्।

तपाईं आफ्ना आमाबाबु र हजुरबा हजुरआमालाई कुन तरिकामा सहायता गर्नुहुन्छ?

गतिविधि

२

आफ्नो माटो आफै बनाउनुहोस्

(वृद्धहरूको सहयोगमा यो काम गर्नुहोस्)

- भिजेको वा हिलो भएको ठाउँबाट माटो सङ्कलन गर्नुहोस्।
- कुनै पनि ठूला गिटी वा ढुङ्गा, बालुवा, पात वा बोटबिरुवाका केही भागलाई जाल वा छलनीको प्रयोग गरेर हटाउनुहोस्।
- यो माटोलाई पानीले भरिएको समतल भाँडामा राख्नुहोस्।
- केही दिन पछि, माथि रहेको पानी फ्याँकि दिनुहोस्।
- अहिले, एक बलको आकारमा बनाउन सकिने आटा तयार गर्नुहोस्।

आफूले बनाएको माटोले आफूलाई मनपर्ने कुनै पनि दुइटा चीज बनाऊ। यसलाई सुकाउन घाममा राख्नुहोस्।

गतिविधि

३

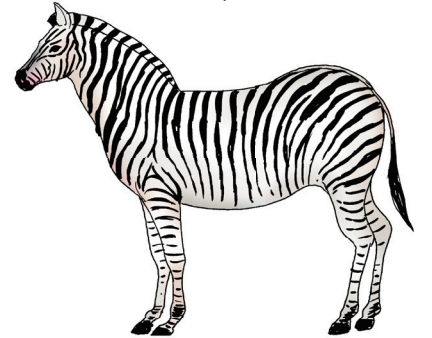
छविहरूलाई १ देखि ५ सम्म नम्बर गरेर सही क्रममा व्यवस्थित गर्नुहोस्।

प्रकृतिमा ढाँचाहरू

प्रकृतिमा जताततै ढाँचाहरू पाउन सकिन्छ, चाहे त्यो चितुवामा धब्बा होस् वा गिलहरीमा पट्टीहरू होस् । गमलामा रङ लगाउने थुप्रै कलाकारले प्रकृतिबाट आफ्नो कलाका लागि विचार प्राप्त गर्छन् । प्रकृतिबाट आकार र रङहरू प्रयोग गरेर ढाँचाहरू गठन गर्न सकिन्छ।

तपाईंले आफ्नो वरपरका बोटबिरुवा र जनावरहरूको ढाँचाहरू देख्नुभएको हुनुपर्छ। उदाहरणका लागि, यदि तपाईंले नीमजस्तै रूखका हाँगाहरूमा भएका पातहरू नियाल्नुभयो भने तपाईंले एउटा ढाँचा पाउनुहुनेछ। त्यस्तै, मयूर, बिरालो, बाघ, पुतली, माछा आदि जस्ता केही जनावरमा पनि यस्तो ढाँचा देख्न सकिन्छ।

गतिविधि ४

निम्न आकार र रेखाहरू दोहोरिने केही ढाँचाहरू छन्।

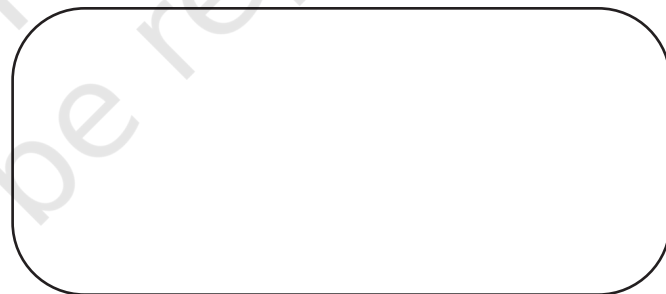
बोटबिरुवामा ढाँचाहरूको लागि वरिपरि हेर्नुहोस्।

दिइएको बाकसमा पातको कुनै पनि ढाँचा कोर्नुहोस्।
तपाईंको आफ्नै उदाहरण दिनुहोस्।

जनावरहरूमा ढाँचाहरूको लागि वरिपरि हेर्नुहोस्।

दिइएको बाकसमा ढाँचाहरू भएको जनावर
कोर्नुहोस्।

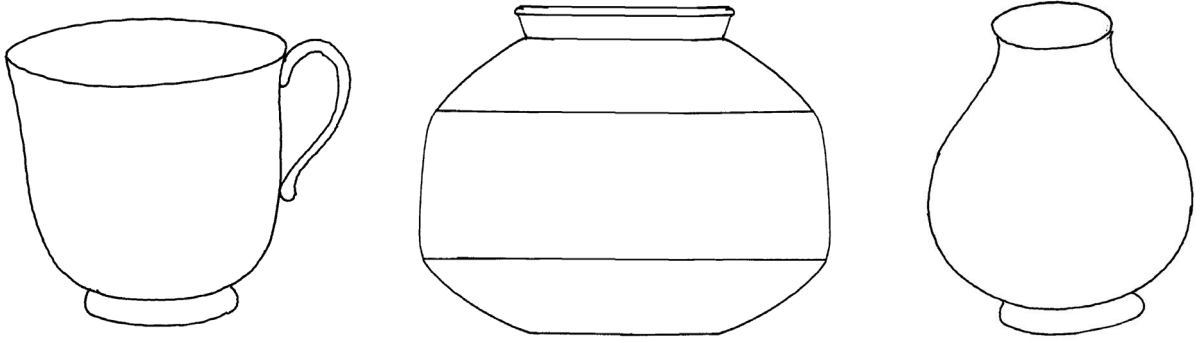
वस्तुहरूमा ढाँचाहरूको लागि वरिपरि हेर्नुहोस्।

बाकसमा एउटा ढाँचा कोर्नुहोस्

कसरी बनाउने यो वस्तुहरु ?

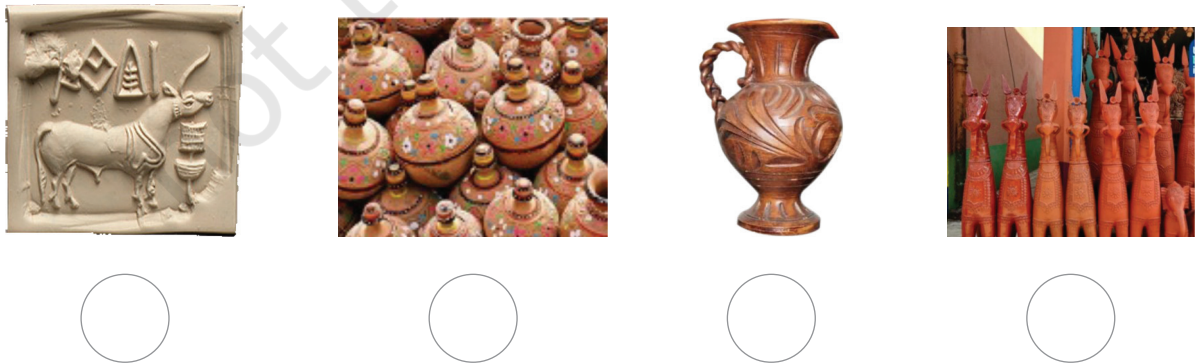
दिइएको वस्तुहरुलाई ढाँचाले सजाउनुहोस्।

भारतीय भाँडाकुँडामा ढाँचाहरु

यो भारतका विभिन्न भागहरुबाट माटोका भाँडाकुँडाका केही सुन्दर रूपहरु हुन्।

ती ढाँचाहरुमा चिन्ह लगाउनु होस् ।

अहिले तिमीहरू माटोले बनेका भाँडाहरूसित परिचित भइसकेका छौ।
आउनुहोस्, ईटाको बारेमा पढौं।

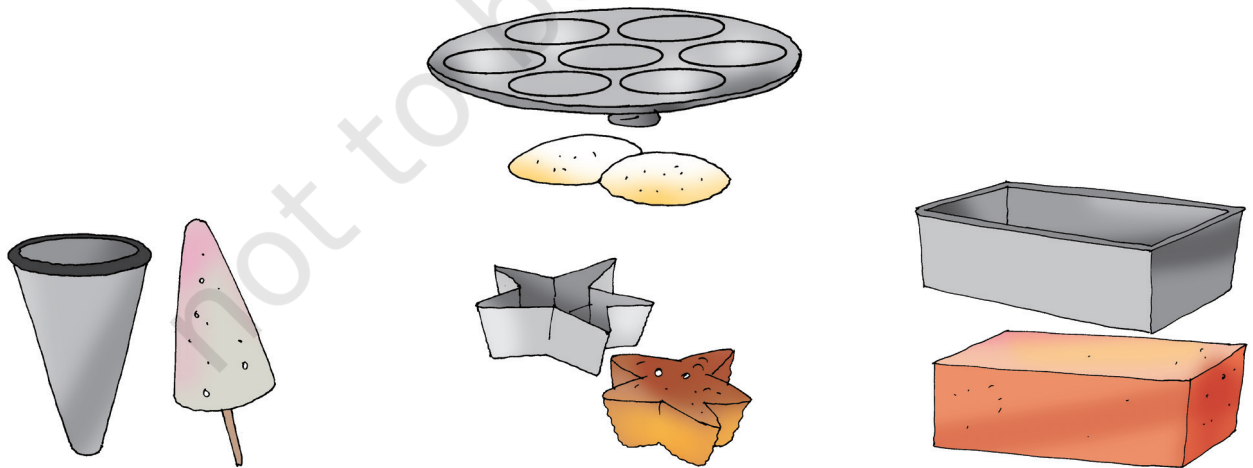
ईट नै ईट

- तिमीले ईटाहरू कहाँ देखेका छौ?
- के तपाईंले कहिल्यै देख्नुभएको छ कि ईटा कसरी बनाइन्छ?

अप्पूपनले तयार पारेका भाँडाहरू जस्तै ईटाहरू पनि माटोले बनेका हुन्छन्।

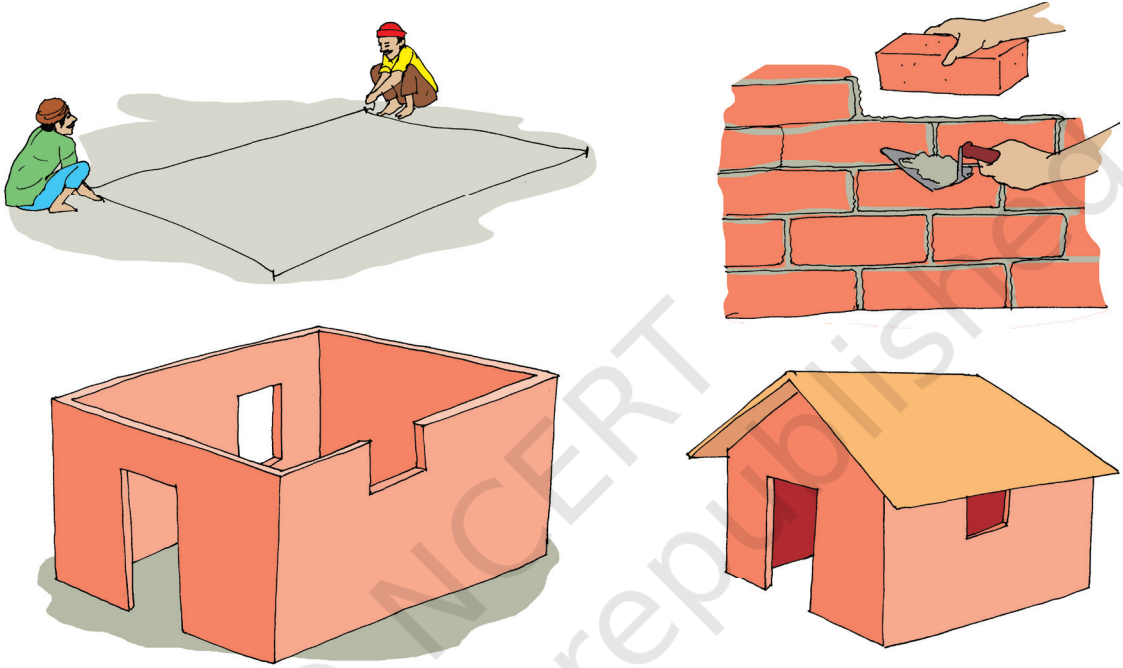
तपाईंले इडली, केक, ढोक्ला वा कुल्फीको ढाँचाहरू देख्नुभएको हुनुपर्छ। त्यस्तै ईटालाई पनि 'ढाँचा'मा राखेर आकार दिने गरिन्छ। ईटा भट्टामा पकाइसकेपछि कडा हुन्छ। घर, विद्यालय र अस्पताल जस्ता भवनहरू निर्माण गर्न ईटाहरू प्रयोग गरिन्छ।

कसरी बनाउने यो वस्तुहरु ?

रोहन र उनका बुबा जयपुरमा बस्छन् । रोहनलाई घर निर्माण भएको हेर्न मन पर्छ । आफ्ना बुबा र सहकर्मीहरूले कसरी यति अग्ला र सुन्दर भवनहरू निर्माण गर्न सक्छन् भनेर उनी छक्क पर्छन्।

रोहनको मनपर्ने समय बिताउने तरिका भनेको ईँटाको पर्खाल निर्माण भएको हेर्नु हो। तिनले एउटा विशेष पर्खाल निर्माण भइरहेको हेरिरहेका थिए।

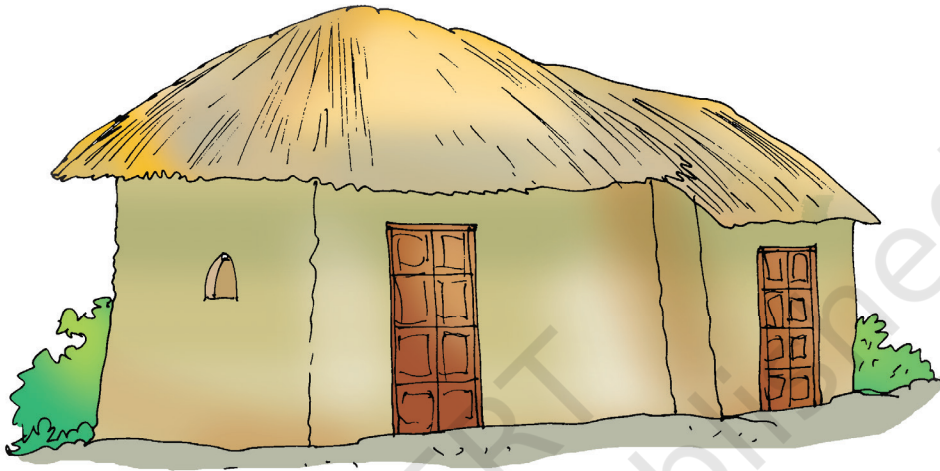
प्रत्येक दिन बित्दै जाँदा रोहनले त्यो ईँटा-ईँटाको पर्खाल पूरा भएको देख्न सक्थे। केही महिनापछि रोहनले थाहा पाए कि यो ठूलो भवन बनेको छ ।

छलफल गर्नुहोस्

- के सबै घरहरू ईटाले बनेका छन्?
- घर बनाउन प्रयोग गरिने अन्य सामग्रीहरू के-के हुन् जस्तो तपाईंलाई लाग्छ?

हाम्रो देशको केही न्यानो क्षेत्रहरूमा, मानिसहरूले परम्परागत माटोका घरहरू बनाउँदछन् ताकि तिनीहरूलाई भित्र चिसो राख्न सकिने। मानिसहरूले घाँस र दाउरा जस्ता प्राकृतिक सामग्रीहरू प्रयोग गर्छन्। सिमेन्टको साटो धेरैले गाईको गोबर प्रयोग गरेर भित्ता र भुइँलाई चिल्लो बनाउने गर्छन्। गाईको गोबरले गर्मी बाहिर राख्छ र कीराफट्याङ्गालाई घरभित्र पस्नबाट रोक्छ।

लेख्नुहोस्

1. माटोका घरहरू वातावरणका लागि किन राम्रो छन् जस्तो लाग्छ?

2. आफ्नो छिमेकका घरहरूलाई चारैतिर हेर्नुहोस्। घरहरू के बाट बनेका छन्?

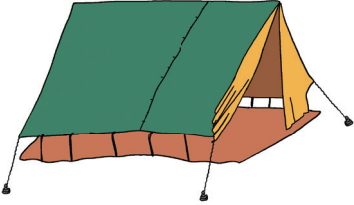
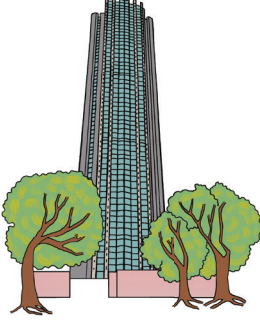
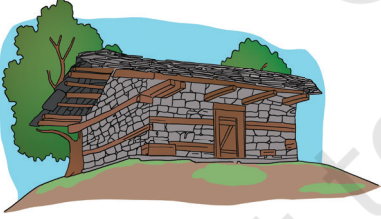
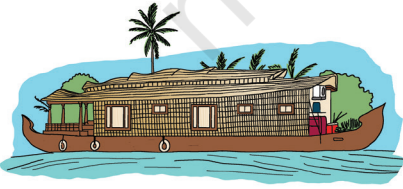

गतिविधि

५

तलका चित्रहरू हेर्नुहोस्। प्रत्येक प्रकारको घरको नाम अनुमान लगाउनुहोस्। यसलाई तल दिइएको तालिकामा भर्नुहोस्।

घरका चित्रहरू	यस प्रकारको घरलाई के भनिन्छ?	यी घरहरू केबाट बनेका हुन्?
		
		
		
		

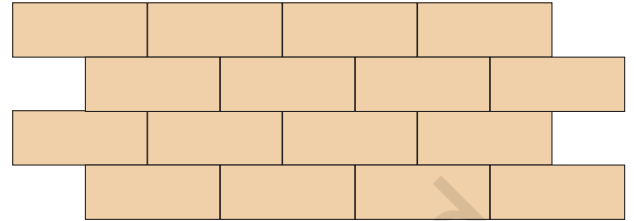
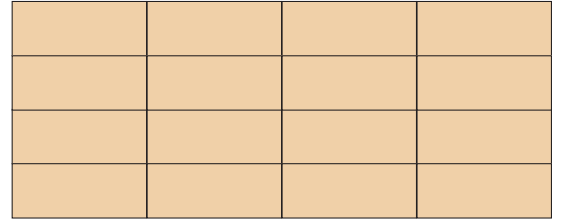

गतिविधि ३

पर्खाल बनाउनुहोस्

माचिसको ढाँचा, सानो कागजको बाकस, माटो वा आटा (आटा) प्रयोग गरेर केही ईँटाहरू बनाउनुहोस्। तल दिइएका चित्रहरू अनुसार यिनीहरूलाई मिलाउनुहोस्।

- कुन चाहिँ बलियो छ ?
- धकेल्दा कुन चाहिँ सजिलै झर्छ?

पहिले सुरक्षा

रोहनका बुबाले काम गर्दा सबै महत्वपूर्ण सुरक्षा नियमहरू पालन गर्छन्। उदाहरणका लागि, उहाँ सँधै पट्टा, सुरक्षा बनियान र बलियो जुताको साथ हेल्मेट लगाउनुहुन्छ।

छलफल गर्नुहोस्

- के घरमा कुनै सुरक्षा नियमहरू छन्?
- के तपाईंको विद्यालयमा कुनै सुरक्षा नियमहरू छन्?

चिन्तन गरौं

क . लेख्नुहोस्

- १ . भाँडा बनाउने प्रक्रिया के हो?
- २ . कलाकारहरूले आफ्नो कलाको लागि विचारहरू कसरी प्राप्त गर्छन्?
- ३ . भट्टी भनेको के हो?
- ४ . घरहरू केबाट बनेका छन्?
- ५ . तपाईं युट्युबमा भिडियोहरू फेला पार्ने प्रयास पनि गर्न सक्नुहुन्छ जसले वस्तुहरू बनाउने प्रक्रिया देखाउँदछ। सम्भव भएसम्म धेरै विस्तारमा चरणहरू लेख्नुहोस्।

ख . कुनै पनि तीन प्रकारका घरहरू कोर्नुहोस् र रङ लगाउनुहोस्।

ग . छलफल गर्नुहोस्

- १ . हामीसँग किन विभिन्न प्रकारका घरहरू छन्?
- २ . निर्माण स्थलमा मानिसहरू किन हेल्मेट लगाउँछन् ?
- ३ . यदि प्रकृतिमा कुनै ढाँचा नभएको भए के हुने थियो?

घ . अन्तरवार्ता

- १ . तपाईंको इलाकामा शिल्प वा खेलौना बनाउने व्यक्तिको अन्तर्वार्ता लिनुहोस्। कक्षामा जानकारी साझेदारी गर्नुहोस्।
- २ . पेन्सिल, इरेजर, कलम र नोटबुक जस्ता सामान्य रूपमा प्रयोग गरिने केही वस्तुहरू कसरी बनाइन्छ भनेर पत्ता लगाउनुहोस्। आफ्ना अग्रजहरूलाई सोध्नुहोस्।

के तपाईंलाई थाहा छ

के तपाईंले आफ्नो शहर वा गाउँमा कुनै मूर्तिहरू देख्नुभएको छ?

के तपाईंलाई थाहा छ कि यी मूर्तिहरू पनि त्यही माटोले बनेका हुन् जुन भाँडा र ईँटा बनाउन प्रयोग गरिन्छ?

